

Στο Μέτωπο

Γιώτα Κριλή

Μέρος 15ο

Κοίταζε σιωπηλός το κομματιασμένο σώμα του φίλου του. Κούνησε το κεφάλι. Ξαφνικά άρχισε να λύνει τις γκέτες και να τις κάνει σκοινί. Βάλθηκε να δένει το πάνω μέρος του σώματος με το κάτω και να το στερεώνει. «Αδερφέ μου, σου πρέπει να πας ολόκληρος στον κάτω κόσμο», είπε και πρόσθεσε και τις δικές του γκέτες. Τον φάσκισε καλά.

Μάνς μίνας. Το τοπίο φαλακρό, όμως η βλάστηση οργιάζε στις μικρές χαράδρες και τα χαντάκια. Κατέβηκε χαμηλότερα, μάζεψε μια αγκαλιά αγριολούλουδα και στόλισε το νεκρό του.

Η οβίδα σε συμπαράλιασε στα κρίνα και στα ρόδα, μάλιστα τα δάκρυα σε ξυπνούν, μάλιστα τα μοιρολόγια.

Έπειτα έψαξε τα πράγματα στο γυλιό του Αριστείδη. «Τη φλογέρα να την πάρεις μαζί σου», του είπε και την έχωσε στην αγκαλιά του. Κράτησε το σημειωματάριο.

Ένωσε τον ίσκιο κάποιου και σήκωσε το κεφάλι. Ήταν ο Γιώργης ο ξάδερφός του. Πετάχτηκε όρθιος και κείνος τον κράτησε στην αγκαλιά του. Ξέσπασε σε γοερό κλάμα.

- Ζωή σε λόγου σου, ξάδερφε. Έλα τώρα, πρέμψε. Ήταν της μοίρας του. Κοίτα γύρω μας. Είναι εκατοντάδες οι σκοτωμένοι κι οι λαβωμένοι από τις οβίδες. Μια δω παραπάν' σκότωσε και τον ταγματάρχη Παπαγιάννη. Θα 'χει καλή συντροφιά στον κάτω κόσμο ο Αριστείδης.

Εκείνη τη στιγμή επέστρεψε και ο διμοιρίτης.

- Η διαταγή είναι να ταφούν οι στρατιώτες σε ομαδικούς τάφους. Ο ιερέας θα εκτελέσει την νεκρώσιμη ακολουθία. Ειδικοί θα ελέγξουν τους σκοτωμένους και θα πάρουν τα στοιχεία της ταυτότητάς τους. Εμείς πρέπει να αποχαιρετήσουμε το νεκρό τώρα. Εύγε σου, Νικήτα. Τον τίμησε το φίλο σου.

Ο Νικήτας γονάτισε, αγκάλιασε τον Αριστείδη και του πρόσφερε τον τελευταίο ασπασμό.

Μην τον σκεπάξεις, ουρανό, μην τον πλακώνεις, χόμα, ακόμα δεν εκάρηκε στεφάνι κι αρρεβώνα.

Ο Γιώργης τον βοήθησε να σηκωθεί. Ασπάστηκε και κείνος το νεκρό καθώς και ο διμοιρίτης.

*

Εκείνο το βράδυ τα ελληνικά στρατεύματα γιόρταζαν την τρανή τους νίκη. Είχε αστροφεγγιά. Οι ζιτωκραυγές και τα τραγούδια έφταναν τον ουρανό. Στα χαμηλά, ιρίδιζαν τα πλεούμενα νερά του ποταμού Στρυμόνα σέρνοντας, από το χρόνιο μέτωπο, σακατεμένους, σκοτωμένους πολεμιστές, αντάμα φίλους και εχθρούς, ανακατωμένους και συμφιλιωμένους στο μακάβριο ταξίδι τους για τον κάτω κόσμο.

Ο Γιώργης, που υπηρετούσε στους ασύρματους και την κατασκοπία, είχε μαζέψει κάμποσους Αρκάδες από τα διάφορα τμήματα για να γιορτάσουν μαζί τα επινίκια. Ήταν μερικοί από τα χωριά της Γούρνας και δυο παλικάρια από το Αηδονοχώρι. «Ζωή σε λόγου σου, Νικήτα. Καλή παρηγοριά. Σκοτώθηκε και ο τάδε, και ο τάδε... Τραυματίστηκε και ο τάδε, και ο τάδε...». Τους είχε αγγίξει όλους ο θάνατος και το σακάτεμα φίλων και γνωστών.

Όμως ένιωθαν να έχει ψηλώσει το μπόι τους και ο νους τους. Τώρα ήταν μνημένοι πολεμιστές. Διηγούνταν με καμάρι τα ανδραγαθήματά τους. Οι σύμμαχοι τους είχαν στείλει φιλέματα, ως τίμημα για την ανδρεία τους και τη λεβεντιά τους. Οι Άγγλοι ποικίλα γλυκίσματα και οι Γάλλοι κρασί. Το έπιναν γουλιά-γουλιά, ο καθένας από το παγούρι του, και καταλάγιαζαν τον πόνο. Τους είχε κάνει μεγάλη εντύπωση η συμπεριφορά του εχθρού. Τον θεωρούσαν τρομερό, απίτητο και αντιμετώπισαν το αντίθετο καθώς εισέβαλαν ξαφνικά στα χαρακώματά του.

- Εμένα με είχε πιάσει τέτοια μανία κι έπεσα πάνω τους λες κι ήταν θηρία. Σαν τους ξέκανα κατάλαβα πόσο κακομοίρηδες ήταν και τους λυπήθηκα.

- Πέταγαν τα όπλα και παραδίνονταν φωνάζοντας: «Καμαράντ, Γκρεκ». «Καμαράντ, Γκρεκ». Μερικοί ζητούσαν ψωμί. «Χλέμπ, χλέμπ», εκλιπαρούσαν.

- Ήταν ρακένδυτοι. Με τρύπια παντελόνια, με φθαρμένα τσαρούχια, πολλοί ξυπόλυτοι.

- Να δώσει ο Θεός να βάλουν μυαλό μ' αυτό το χουνέρι που 'παθαν και να καθίσουν σ' αβγά τους. Μας έφεραν τον πόλεμο και την καταστροφή.

- Δεν φταίνει οι στρατιώτες. Φταίνει τ' αφεντικά τους. Απ' ό,τι μαθαίνω έχουν απαυδήσει πολεμώντας τρία χρόνια τώρα. Υπάρχει αστάθεια στο εσωτερικό της χώρας και το γερμανόφιλο καθεστώς του βασιλιά Φερ-

δινάνδου κινδυνεύει ν' ανατραπεί. Έχει δημιουργηθεί αγροτικό κόμμα μ' έναν χαρισματικό αρχηγό, που 'ναι ενάντια στον πόλεμο, τους πληροφόρησε ο Γιώργης, ο ασυρματιστής.

Κάποιος άρχισε να σιγοτραγουδάει: Χρυσός απτός καθότανε - μπεκιάρη, μπεκιάρη και παλικάρι - σε ριζιμιό λιθάρι.

Και κράταγε στα νύχια του ανθρώπινο κεφάλι.

Φορές φορές το ρώταγε, φορές φορές του λέει:

- Κεφάλι, τι κακό 'κανες και σε τραβούν τα όρνια;

Μην ήσουν κλέφτης στα βουνά κι αρματολός στους κάμπους;

- Δεν ήμουν κλέφτης στα βουνά κι αρματολός στους κάμπους, παρά ήμουνα πασάς τρανός, ντερβίσης αντρειωμένος.

Το πισωγύριζε ολόκληρη η παρέα με τη συντροφιά μιας φλογέρας. Το τραγούδι τούς αναστήλωσε. Ο Γιώργης σηκώθηκε και τράβηξε το Νικήτα λέγοντας:

- Έχουμε καθήκον, μες στη χαρμολύπη μας, να τιμήσουμε τους νεκρούς μας. Έπεσαν για την πατρίδα κι είναι δοξασμένοι ήρωες.

- Τούτο στη μνήμη του Αριστείδη, είπε συγκινημένα ο Νικήτας και έσυρε το χορό τραγουδώντας:

- Κόφ' την, Ελένη, την ελιά γιατί τρελαίνεις τα παιδιά.

- Δεν τήνε κόβω την ελιά κι ας τρελαθούνε τα παιδιά.

- Λιώσαν τα χιόνια λιώσανε και εμείς δεν ανταμώσαμε.

- Τα χιόνια τα 'λιωσε η βροχή κι εσύ κοιμάσαι μοναχή.

- Τα χιόνια τα 'λιωσε ο καιρός και εγώ κοιμάμαι μοναχός.

Το πισωγύριζαν οι άλλοι κομπιαστά από τη συγκίνηση. Έπειτα μπήκε ο Γιώργης μπροστά τραγουδώντας:

Σαράντα παλικάρια από τη Λει-, από τη Λειβαδιά,

πάνε για να πατήσουνε την Τροπο-, μωρ' την Τροπολισιά.

Στο δρόμο που πηγαίνανε γέροντα, μωρ' γέροντ' απαντούν.

- Όρα καλή σου γέρο!

Καλώς τα τα, καλώς τα τα παιδιά.

- Πού πάτε παλικάρια πού πάτε βρε, πού πάτε, βρε παιδιά;

- Πάμε για να πατήσουμε την Τροπο-, μωρ' την Τροπολισιά...

Εκείνο το τραγούδι τους χαροποίησε και μπήκαν όλοι στο χορό ζιτωκραυγάζοντας: «Όπα! Όπα! Ζήτω οι Παλιοσελλαδίτες που 'ναι γενναίοι αμυνίτες!».

Δεν φταίνει οι στρατιώτες. Φταίνει τ' αφεντικά τους. Απ' ό,τι μαθαίνω έχουν απαυδήσει πολεμώντας τρία χρόνια τώρα. Υπάρχει αστάθεια στο εσωτερικό της χώρας και το γερμανόφιλο καθεστώς του βασιλιά Φερδινάνδου κινδυνεύει ν' ανατραπεί.